

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет залізничного транспорту
Факультет економічний
Кафедра фінансів, обліку і аудиту

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВОВЕ
ВІДНОВЛЕННЯ БІЗНЕСУ**

Код та назва спеціальності	D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Назва освітньої програми	Фінанси, банківська справа та страхування
Рівень освіти	другий (магістр)
Форма навчання	Денна / заочна
Семестр	2
Кількість кредитів ЄКТС	6
Форма підсумкового контролю	залік
Розробник програми	Бойко Дмитро Іванович к.е.н., доцент доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту

Харків - 2025

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Галузь знань: D Бізнес, адміністрування та право

Вибірковий: цикл професійної підготовки

Курс: 1 / Семестр: 2

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Бойко Дмитро Іванович, к.е.н, доцент

Профайл викладача – <https://kart.edu.ua/staff/bojko-dmitro-ivanovich>

Контактна інформація - boyko20@kart.edu.ua

Час та аудиторія проведення занять: згідно розкладу – <http://rasp.kart.edu.ua>

Сторінка курсу в MOODLE - <https://do.kart.edu.ua/course/view.php?id=16469>

МЕТА І ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Мета курсу полягає у формуванні у здобувачів освіти комплексних знань і практичних навичок щодо управління фінансовою стабільністю підприємства у кризових умовах та забезпечення правового відновлення бізнесу. Це включає розуміння фінансових ризиків, способів антикризового управління, законодавчих механізмів захисту та реструктуризації підприємств.

Завдання освітнього компонента:

- ❖ Ознайомлення з поняттями антикризового фінансового управління, фінансових ризиків та кризового стану підприємства.
- ❖ Вивчення правових основ банкрутства, санації та реструктуризації підприємств.
- ❖ Формування умінь оцінювати фінансовий стан підприємства та визначати ознаки кризовості.
- ❖ Розробка антикризових фінансових стратегій та заходів щодо відновлення платоспроможності.
- ❖ Використання фінансових інструментів для стабілізації бізнесу у кризових умовах.
- ❖ Засвоєння процедур правового відновлення бізнесу, включаючи банкрутство та реструктуризацію боргів.
- ❖ Вивчення правових аспектів взаємодії з кредиторами, інвесторами та державними органами під час кризових ситуацій.
- ❖ Формування навичок прийняття обґрунтованих фінансових і управлінських рішень у кризовий період.
- ❖ Розвиток критичного мислення та здатності прогнозувати наслідки фінансових рішень.

КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у професійній діяльності або у процесі навчання у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, що передбачає

проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог

Заплановані загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК2. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

СК3. Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК7. Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

результати навчання (ПР):

ПР02. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ПР04. Відшуковувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ПР06. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях.

ПР09. Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ПЕРЕДУМОВИ (ПЕРЕКВІЗИТИ)

ОК «Інноваційний розвиток підприємства», ОК «Методологія наукових досліджень», ОК «Фінансовий менеджмент на залізниці» та ОК «Банківський менеджмент».

ПІСЛЯУМОВИ (ПОСТРЕКВІЗИТИ)

Результати навчання, сформовані під час опанування освітнього компонента можуть використовуватися під час виробничої та переддипломної практик, виконання аналітичних і проєктних завдань, а також підготовки та захисту кваліфікаційної роботи.

ВІДПОВІДНІСТЬ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА ГЛОБАЛЬНИМ ЦІЛЯМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДО 2030 РОКУ

Відповідно до резолюції ООН №70/1 та Указу Президента України №722/2019, освітній компонент сприяє досягненню таких Цілей сталого розвитку:

SDG 4 – Якісна освіта. Забезпечує здобуття професійних компетентностей у сфері фінансового та антикризового управління. Формує аналітичні та управлінські навички для ефективного розвитку бізнесу.

SDG 8 – Гідна праця та економічне зростання. Сприяє підвищенню фінансової стійкості підприємств та збереженню робочих місць. Підготовка фахівців здатних управляти кризами та підтримувати економічну активність.

SDG 9 – Промисловість, інновації та інфраструктура. Розвиток компетентностей у сфері фінансового менеджменту та антикризових інноваційних рішень. Сприяє стійкому розвитку підприємств та інфраструктури бізнесу.

SDG 16 – Мир, правосуддя та ефективні інституції. Забезпечує правову грамотність у сфері бізнесу та захисту від банкрутства. Формує здатність діяти в рамках законодавства та забезпечувати прозорі та ефективні управлінські рішення.

Освітній компонент «Антикризове фінансове управління та правове відновлення бізнесу» формує у здобувачів освіти комплексно аналізувати фінансовий стан підприємства, приймати ефективні управлінські та антикризові рішення, а також застосовувати правові механізми для стабілізації та відновлення бізнесу, забезпечуючи його стійкий розвиток у складних умовах.

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Тема 1. Роль кризи в соціально-економічних процесах та основи антикризового управління суб'єктами господарювання. Поняття кризи та кризових явищ в соціально-економічному розвитку. Прогноз розвитку кризового стану. Життєвий цикл на підприємстві та його зміст. Аспекти дослідження макрокриз у світовій науці. Сутність, функції та завдання антикризового управління. Види та етапи. Процес розвитку господарюючого суб'єкта через послідовність криз.

Тема 2. Контролінг в системі антикризового управління суб'єктом господарювання. Поняття контролінгу та його концепції розвитку. Функції, види та впровадження антикризового контролінгу як новітньої тенденції ефективного управління. Оперативний та стратегічний контролінг. Профілактика кризових ситуацій господарюючого суб'єкта. Постійний моніторинг зовнішньої та внутрішньої обстановки. Розробка певних заходів для зниження зовнішньої вразливості суб'єкта господарювання. Суть і процес створення системи раннього реагування на кризу. Модель фінансової стратегії. Стратегічні напрями виходу з кризи.

Тема 3. Санація як інструмент антикризового управління суб'єктом господарювання. Суть санації суб'єкта господарювання. Оцінювання санаційної спроможності підприємства. Модель фінансової санації.

Тема 4 Санаційний аудит та санація балансу. Сутність санаційної спроможності підприємства. Визначення санаційної спроможності підприємства як головна мета санаційного аудиту. Характерні риси санаційного аудиту. Замовники санаційного аудиту. Методика й етапи проведення санаційного аудиту. Програма аудиту. Збір та систематизація інформації про підприємство. Порядок проведення санаційного аудиту. Економічний зміст і мета санації балансу. Санаційний прибуток і його складові: емісійний дохід та безповоротна фінансова допомога. Основні цілі й завдання зменшення статутного фонду підприємств. Зменшення номінальної вартості акцій.

Тема 5 Форми, правила та умови фінансування санації підприємств. Форми, правила та умови фінансування санації підприємства. Джерела фінансування санаційних заходів. Потреба в капіталі. Визначення потреби в капіталі, необхідному для фінансування санації підприємства.

Тема 6 Управління реорганізацією і реструктуризацією в антикризовому управлінні. Реструктуризація підприємства, її зміст і порядок проведення. Реструктуризація як один із дієвих інструментів санації підприємств. Види реструктуризації. Заходи, що застосовуються під час реструктуризації суб'єктів господарювання. Фінансова й виробнича реструктуризація, реструктуризація активів, корпоративна реструктуризація.

Тема 7. Економіко-правові аспекти санації, банкрутства та ліквідації підприємства. Санація за рішенням господарського суду. План санації в ході провадження справи про банкрутство. Мирова угода та порядок її укладання. Фіктивне банкрутство. Приховане банкрутство. Умисне банкрутство. Податкові аспекти банкрутства й ліквідації підприємства.

Тема 8 Організація системи контролю результатів антикризових заходів спрямованих на забезпечення фінансової стійкості суб'єкта господарювання. Модель контролю результатів антикризового управління суб'єкта господарювання. Необхідність, мета й види експертної оцінки вартості майна підприємства. Оцінка майна як елемент механізму фінансового забезпечення ліквідаційних процедур. Принципи оцінки: заміщення, корисності, оптимального розміру, зміни вартості, ефективного використання, розумної обережності оцінок, альтернативності оцінок. Методи оцінки.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Виявлення ознак кризових явищ на підприємстві та складання прогнозу розвитку кризового стану.
2. Моделювання життєвого циклу підприємства через послідовність криз та визначення антикризових стратегій.
3. Розробка системи оперативного та стратегічного контролінгу для профілактики кризових ситуацій.

4. Оцінювання санаційної спроможності підприємства та складання моделі фінансової санації.

5. Проведення часткового санаційного аудиту та визначення санаційного прибутку і можливостей зменшення статутного капіталу.

6. Розрахунок потреби в капіталі та підбір джерел фінансування санаційних заходів.

7. Розробка плану реструктуризації підприємства із застосуванням фінансових, виробничих та корпоративних заходів.

8. Створення моделі контролю результатів антикризового управління та проведення оцінки майна підприємства за різними методами.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Вид роботи	Сутність
Опрацювання теоретичного матеріалу	Самостійне вивчення основних понять та категорій курсу; аналіз законодавчих актів та нормативних документів; опрацювання рекомендованої літератури, електронних ресурсів і матеріалів, необхідних для засвоєння тем дисципліни.
Підготовка до практичних занять	Опрацювання методичних вказівок; виконання розрахункових завдань, аналіз ситуаційних кейсів і практичних прикладів.
Виконання індивідуальних завдань	Розроблення аналітичних або дослідницьких робіт; підготовка презентацій, порівняльних оглядів, аналітичних записок чи есе.
Підготовка до підсумкового контролю	Систематизація та узагальнення знань з усіх тем курсу; повторення ключових понять, законодавчих норм та практичних аспектів; виконання тестових і ситуаційних завдань; підготовка до комплексного оцінювання результатів навчання у формі заліку.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Денна форма навчання

№	Тема	Лекції, год	Практичні, год	Самостійна робота, год	Всього, год
1	Роль кризи в соціально-економічних процесах та основи антикризового управління суб'єктами господарювання.	2	1	10	13
2	Контролінг в системі антикризового управління суб'єктом господарювання.	4	2	25	31
3	Санація як інструмент антикризового управління суб'єктом господарювання.	4	2	20	26
4	Санаційний аудит та санація балансу	4	2	10	16
5	Форми, правила та умови фінансування санації підприємств	4	2	10	16
6	Управління реорганізацією і реструктуризацією в антикризовому управлінні.	4	2	20	26
7	Економіко-правові аспекти санації, банкрутства та ліквідації підприємства	4	2	10	16
8	Організація системи контролю результатів антикризових заходів	4	2	30	36

	спрямованих на забезпечення фінансової стійкості суб'єкта господарювання.				
	Всього	30	15	135	180

Заочна форма навчання

№	Тема	Лекції, год	Практичні, год	Самостійна робота, год	Всього, год
1	Роль кризи в соціально-економічних процесах та основи антикризового управління суб'єктами господарювання.	2		10	12
2	Контролінг в системі антикризового управління суб'єктом господарювання.	2	2	26	30
3	Санація як інструмент антикризового управління суб'єктом господарювання.	2	2	20	24
4	Санаційний аудит та санація балансу	2	2	10	14
5	Форми, правила та умови фінансування санації підприємств	2	2	10	14
6	Управління реорганізацією і реструктуризацією в антикризовому управлінні.			26	26
7	Економіко-правові аспекти санації, банкрутства та ліквідації підприємства			30	30
8	Організація системи контролю результатів антикризових заходів спрямованих на забезпечення фінансової стійкості суб'єкта господарювання.			30	30
	Всього	10	8	162	180

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

У межах навчальних годин, виділених на самостійну роботу передбачено виконання індивідуального науково-дослідного завдання, що є одним із засобів оволодіння навчальним матеріалом, формує здатність здобувачів освіти до самоосвіти і автономної науково-дослідницької діяльності. Завдання передбачає підготовку реферату або наукової публікації (тез конференції, статті). Виконання реферату має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які здобувачі освіти отримують у процесі прочитаних лекцій та практичних занять. Тематику рефератів здобувач самостійно обирає з переліку запропонованих викладачем тем або подає власну пропозицію, яка узгоджується з викладачем.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання визначаються відповідно до Положення про організацію освітнього процесу УкрДУЗТ (<https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/polozhennja-pro-oopnova-redakcija-2024.pdf>)

При викладанні освітнього компонента для активізації навчального процесу на практичних заняттях передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких, як міні-лекції, кейс-технології, семінари-дискусії, ділові ігри та ситуаційні завдання.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Формою підсумкового контролю є залік. Форма проведення семестрового заліку – електронне тестування. При проведенні підсумкового контролю у формі електронного тестування використовується набір тестових завдань, які містяться в базі електронних курсів системи дистанційного навчання Moodle для перевірки знань здобувачі освіти.

Методи контролю: усне опитування, поточний контроль, модульний контроль (тести), підсумкове тестування.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Реальні результати навчання здобувачів освіти ідентифікуються та вимірюються відносно очікуваних під час контрольних заходів за допомогою критеріїв, що описують дії здобувача для демонстрації досягнення результатів навчання відповідно до Положення про контроль і оцінювання якості знань в УкрДУЗТ (<https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/pologennya-pro-kontrol-ta-ocinuvannya-2015.pdf>) та Порядку проведення заліково-екзаменаційної сесії в умовах воєнного стану https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/porjadok_sesija_vijskovij-stan.pdf

Максимальна кількість балів за модуль		
Поточний контроль	Модульний контроль (тести)	Сума балів за модуль
до 60	до 40	до 100
Поточний контроль		2 семестр
1 Обговорення проблемних питань на семінарських заняттях Складові: ● аналіз ситуації та ідентифікація проблеми; ● аргументація та логічність запропонованого рішення ● аналітичність, аргументованість висновків		0 – 10
2 Виконання практичних робіт протягом модулю Складові: ● правильність і повнота виконання розрахунків; ● аналітичність, аргументованість висновків ● оформлення роботи та дотримання вимог		0 – 30
3 Поточне тестування		0 – 20

підсумок	мах 60
----------	--------

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100-бальною шкалою	ECTS оцінка
відмінно – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
добре – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
задовільно - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
незадовільно - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ПОЛІТИКА КУРСУ

Згідно з Положенням про організацію освітнього процесу в УкрДУЗТ (<https://kart.edu.ua/wpcontent/uploads/2020/05/polozhennja-pro-oop-nova-redakcija-2024.pdf>) прозорість, неупередженість оцінювання досягнень здобувачів освіти є одним із принципів забезпечення якості освітнього процесу

Політика забезпечення дотримання учасниками освітнього процесу академічної доброчесності визначається Кодексом академічної доброчесності Українського держаного університету залізничного транспорту <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/kodex.pdf>

Основні заходи запобігання та виявлення академічного плагіату визначаються Положенням про організацію освітнього процесу Українського державного університету залізничного транспорту (далі – Університет) <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/polozhennja-pro-oop-ukrdutzt-2021.pdf>

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Дайте визначення поняттю “криза” у соціально-економічному розвитку.
2. Які ознаки характеризують кризовий стан підприємства?
3. Що таке життєвий цикл підприємства і які його етапи?
4. Як кризові явища впливають на макроекономіку та соціально-економічні процеси?
5. В чому полягає сутність антикризового управління?
6. Назвіть основні функції та завдання антикризового управління.
7. Які види та етапи антикризового управління існують?
8. Як послідовність криз впливає на розвиток господарюючого суб’єкта?
9. Що таке контролінг та які його основні концепції розвитку?
10. Які функції виконує антикризовий контролінг?
11. В чому різниця між оперативним та стратегічним контролінгом?
12. Які заходи застосовуються для профілактики кризових ситуацій?
13. Як здійснюється постійний моніторинг зовнішньої та внутрішньої обстановки підприємства?
14. Що таке система раннього реагування на кризу і як вона працює?
15. Які стратегічні напрями виходу підприємства з кризи можна визначити?
16. Дайте визначення санації суб’єкта господарювання.
17. Як оцінюється санаційна спроможність підприємства?
18. Що включає модель фінансової санації?
19. Які завдання та характерні риси має санаційний аудит?
20. Хто може бути замовником санаційного аудиту?
21. Опишіть порядок проведення санаційного аудиту.
22. Що таке санаційний прибуток і які його складові?
23. Які основні цілі та методи зменшення статутного капіталу підприємства?
24. Які форми та джерела фінансування санації існують?
25. Як визначається потреба в капіталі для фінансування санаційних заходів?
26. В чому полягає зміст та порядок проведення реструктуризації?
27. Назвіть основні види реструктуризації підприємства.
28. Які заходи застосовуються під час фінансової та виробничої реструктуризації?
29. Як здійснюється санація підприємства за рішенням господарського суду?
30. Які відмінності між фіктивним, прихованим та умисним банкрутством?

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Кодекс України з процедур банкрутства № 2597-VII в редакції від 01.01.2023 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
2. Боронос В. Г., Плікус І. Й. Управління фінансовою санацією підприємств. – Київ: Центр навчальної літератури, 2020. – 320 с.
3. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій. – Харків: ХНЕУ, 2021. – 256 с.

4. Салига С. Я., Ляшенко Є. І. Антикризове фінансове управління підприємством. – Львів: Львівська політехніка, 2020. – 280 с.

5. Тутов В. О. Антикризове фінансове управління. – Київ: КНЕУ, 2022. – 304 с.

6. Рамазанов С. К. (ред.) Ризики, безпека, кризи і сталий розвиток в економіці: методології, моделі, методи управління та прийняття рішень. – Київ: Наукова думка, 2021. – 340 с.

7. Боронос В. Г. Управління фінансовою санацією підприємств: підручник / В. Г. Боронос, І. Й. Плікус. – Суми : Сумський державний університет, 2022. – 459 с.

8. Ковальчук Н.О., Федішин М.П., Жаворонок А.В., Абрамова А.С. Управління фінансовою санацією підприємства: навч. посіб. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. 2019. 231 с.

Інтернет-ресурси:

1 <http://lib.kart.edu.ua/> (Електронний портал УкрДУЗТ)

2 <http://portal.rada.gov.ua> (Офіційний портал Верховної Ради України);

3 <http://kmu.gov.ua> (Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України (КМУ);

4 <http://minfin.gov.ua> (Міністерство фінансів України);

5 <https://www.bank.gov.ua> (НБУ)

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії. Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку наступної лекції.

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Матеріально-технічне забезпечення. На навчальних заняттях здобувачі повинні мати: гаджети з можливістю підключення до Інтернету; перевірений доступ до застосунків Microsoft Office: Moodle; Zoom; інстальований на ПК та /або мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point); активований акаунт університетської пошти (student.i.p.@ kart.edu.ua) на Office365.

Інформаційне забезпечення: конспект лекцій, електронна бібліотека навчальної літератури, презентації окремих тем, банк тестів, методичні вказівки до вивчення дисципліни для здобувачів

ВІДОМОСТІ ПРО РОЗРОБНИКІВ

ПІБ розробника: Бойко Д.І., доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту
email: boyko20@kart.edu.ua

ВНЕСЕННЯ ЗМІН (ДАТА, СУТЬ, ПІДПИС)

Протокол засідання кафедри фінансів, обліку і аудиту № 1 від 29 серпня 2025 р.